
Mars 2014

EU-domstolens avgörande om internetlänkning – hur förhåller sig internetlänkning till upphovsrätten?

Kan en länk innebära ett upphovsrättsintrång? Den frågan besvarade EU-domstolen genom ett förhandsavgörande (mål nr. C-466/12) den 12 februari 2014. I avgörandet besvarar EU-domstolen, på begäran av Svea hovrätt, hur begreppet "överföring till allmänheten" i artikel 3.1 i Direktiv 2001/29/EG ("Infosoc direktivet") ska tillämpas, och om en Internetlänk som ger tillgång till skyddade verk som öppet publicerats på en annan webbsida innebär en sådan överföring till allmänheten som enligt Infosoc direktivet kan innebära ett upphovsrättsintrång. Domstolen konstaterade att Internetlänkning till verk som är fritt tillgängliga på en annan webbplats inte ska utgöra överföring till allmänheten, vilket innebär att sådan länkning är tillåten utan upphovsmannens samtycke. Avgörandet välkomnas av många skäl, men främst för att det nu äntligen klarläggs vad som principiellt gäller för Internetlänkning, som av många beskrivs som Internets viktigaste funktion och webbens hjärta.

Bakgrund

Bakgrunden i målet var att fyra journalister, verksamma för Göteborgs-Posten, väckte 2010 talan vid Stockholms tingsrätt mot ett mediabevakningsföretag och krävde skadestånd på grund av att företaget via sin hemsida lagt upp länkar till artiklar som journalisterna publicerat på Göteborgs-Postens webbplats. Artiklarna var fritt tillgängliga för allmänheten på Göteborgs-Postens webbplats. Journalisterna gjorde gällande att företaget, utan journalisternas medgivande, hade utnyttjat artiklarna genom att göra dem tillgängliga på sin webbplats för sina kunder och att företaget därigenom gjort intrång i journalisternas upphovsrätt i den bemärkelsen att företaget överträtt journalisternas ensamrätt att göra sitt verk tillgängligt för allmänheten. Tingsrätten ogillade journalisternas talan varvid journalisterna överklagade domen till Svea hovrätt. Hovrätten vände sig till EU-domstolen med begäran om förhandsavgörande för att huvudsakligen besvara frågan om Internetlänkning av nu beskrivna slag innebär en *överföring till allmänheten* som kräver upphovsmannens samtycke. Svea hovrätt ska nu efter EU-domstolens avgörande slutligt pröva det svenska målet.

Mars 2014**EU-domstolens avgörande om internetlänkning – hur förhåller sig internetlänkning till upphovsrätten?****Överföring till allmänheten**

För att det ska kunna bli fråga om ett upphovsrättsintrång enligt Infosoc direktivet och den svenska upphovsrättslagen krävs att det antingen sker någon form av *exemplarframställning* av ett verk, t.ex. i form av kopiering, eller att verket på något sätt *överförs till allmänheten*, t.ex. när ett musikstycke spelas upp i radio. I det här fallet blir det inte fråga om någon *exemplarframställning* eftersom något mångfaldigande eller kopiering inte skett. Bedömningen faller därför istället inom ramen för om länkningen innebär en *överföring till allmänheten*.

Kravet kan brytas ned i två led; dels ska det vara fråga om en *överföring*, dels ska överföringen ske till *allmänheten*. Domstolen konstaterar i enlighet med tidigare praxis att med *överföring* avses att verket på något sätt görs tillgängligt. Länken på webbsidan möjliggör mottagarens tillgång till verket och den innebär därmed ett tillgängliggörande av verket och därmed också en *överföring* i kravets mening.

När det gäller det andra ledet av kravets konstaterar domstolen att *allmänheten* i kravets mening innebär en *obestämd krets av potentiella mottagare*. Enligt fast rättspraxis ska det också vara fråga om en "ny publik", dvs. en publik som upphovsmannen inte beaktade vid den ursprungliga överföringen till allmänheten.

I det nu aktuella fallet kan det alltså konstateras att det skett en *överföring* och att densamma riktat sig mot en *obestämd krets av potentiella mottagare*. Vad som emellertid blir avgörande här är att upphovsmännen, dvs. journalisterna, redan genom sin ursprungliga publicering av artiklarna, så som fritt tillgängligt material, på Göteborgs-Postens webbsida gjort verken tillgängliga för samma *obestämda krets av potentiella mottagare*. Det är alltså inte fråga om en "ny publik" eftersom verken redan ligger på webbplatsen och är fritt tillgängliga för allmänheten. Därmed konstaterade EU-domstolen att det här inte kan bli fråga om en *överföring till allmänheten* enligt artikel 3.1 i Infosoc direktivet. EU-domstolen menar därför att upphovsmannen får anses ha samtyckt till att andra aktörer använder sig av länkar till verket för att "lotsa" dit fler mottagare inom den redan avsedda eller befintliga publiken. Länkarna ska alltså betraktas som rena hänvisningar till information som finns på nätet, vilket också är det naturliga sättet som "surfning" av webben sker på idag, där vi från olika webbsidor hänvisas vidare till olika källor.

Mars 2014**EU-domstolens avgörande om internetlänkning – hur förhåller sig internetlänkning till upphovsrätten?****Fritt eller begränsat material**

Av betydelse för bedömningen av begreppet *överföring till allmänheten* är också hur det förhåller sig med länkning till material som på något sätt är begränsat genom betalfunktion eller liknande. EU-domstolen klargjorde i avgörandet att om länken möjliggör tillgång till ett verk som ligger bakom en betalvägg eller någon annan spärr innebär länkningen att verket tillgängliggörs till en "ny publik" som upphovsmannen inte beaktat vid den ursprungliga publiceringen. Länkning till begränsat material innebär alltså en *överföring till allmänheten* som kräver upphovsmannens samtycke för att inte innebära ett upphovsrättsintrång.

Domstolen besvarar inte hur det förhåller sig om upphovsmannen på sin hemsida, intill verket eller på annat sätt skulle sätta upp ett förbud mot länkning eller på annat kommunicera att han/hon motsätter sig länkning av/till materialet. Min tolkning är att eftersom domstolen konstaterat att det inte är fråga om en överföring till allmänheten som kräver upphovsmannens samtycke kan upphovsmannen inte heller förhindra länkningen/hänvisningen till materialet genom ett förbud. Det sättet som står till buds förefaller alltså vara att begränsa den mottagande kretsen så att en länkning till materialet innebär en överföring till en *ny publik*.

Länkens exponering

En av frågorna som samtidigt ställdes i målet var om det vid bedömningen ska göras någon åtskillnad mellan fallen då verket, efter att länken öppnats, presenteras på den befintliga webbsidan (*integrerad länk*) eller om användaren förflyttas till den webbsidan där verket ursprungligen presenterats (*förflyttande länk*). Här uttalar EU-domstolen, att det inte har någon betydelse för bedömningen om verket visas på den webbplats där verket finns trots att verket ursprungligen är publicerat och finns på en annan webbplats. Domstolens slutsats är rimlig i det avseendet att det inte skulle vara möjligt att tekniskt skilja på bedömningen av de båda länktyperna eftersom själva *överföringen* och *allmänheten* är desamma i båda fallen. Även om länken visas på den befintliga sidan är det inte fråga om en *ny överföring* och det är heller inte fråga om en *ny publik*.

Det som emellertid kan bli problematiskt med anledning av domstolens uttalande, att det inte spelar någon roll för bedömningen var verket presenteras, är att om uttalandet ska hårdras kan det tolkas så att när ett verk publicerats på Internet kan vem som helst därefter lägga hela verket synligt på sin egen webbsida utan upphovsmannens samtycke. En läsare kan då lätt ges intrycket att det är den som står bakom den länkande sidan som egentligen

Mars 2014
EU-domstolens
avgörande om
internetlänkning
– hur förhåller sig
internetlänkning
till upphovsrätten?

är upphovsman eller står bakom materialet. Sagda konsekvenser tycker jag för egen del tycker rimmar illa med grundläggande upphovsrättsliga och immaterialrättsliga principer. Det bör rimligen ställas krav på att länken inte får förlora sin karaktär av att vara en *hänvisning* och det bör således ställas krav på att det tydligt framgår vem som står bakom verket och var verket ursprungligen publicerats. Olyckligtvis berör domstolen i sitt avgörande inte något om dessa frågor eller om hur mycket av artikelns innehåll som får exponeras på den sida där länken finns, t.ex. om man vid länken även får inkludera artikelns ingress och/eller en tumnagelbild av en bild från artikeln.

Vad som emellertid också ska hållas i minnet är att vad EU-domstolen tagit ställning till i det aktuella fallet är om länken och exponeringen av verket som sådan är en *överföring till allmänheten* eller inte. Domstolen berör i avgörandet inte andra rättsliga problem som kan finnas med att exponera andra upphovsmäns eller aktörers verk och innehåll på sin egen webbsida. T.ex. kan det finnas risk för att exponeringen innebär vilseledande marknadsföring, renommésnyltning eller felaktig användning av annans varumärke för det fall exponeringen innebär att mottagaren ges uppfattningen att webbsidan, där länken finns placerad, tillhandahålls av upphovsmannen eller av en annan aktör än vad som är fallet. I vissa fall kan säkerligen dessa risker begränsas genom tryckfrihetsskydd som den länkande aktören kan få genom att inneha utgivningsbevis men de kan sannolikt inte helt uteslutas.

Harmonisering inom EU

Domstolen uttalar avslutningsvis att artikel 3.1 i Infosoc direktivet ska tolkas så att den utgör hinder för en medlemsstat att föreskriva ett mer omfattande skydd för upphovsmännen genom att låta begreppet överföring till allmänheten omfatta fler förfoganden än de som avses i bestämmelsen. Slutsatsen är fullt rimlig eftersom Internet inte kan vara en nationell företeelse utan skyddet måste vara harmoniserat inom hela gemenskapen (och helst över Internet som helhet).

Under 2009 lämnade den tyska regeringen ett lagförslag om att länkning och indexering av upphovsrättsligt material skulle kräva upphovsmannens samtycke i försök att ge nättidningar och andra publicerande bolag möjlighet att få betalt för de verk som de publicerar. Nu kan alltså konstateras att en sådan lagstiftning knappast kommer kunna bli verklighet.

Mars 2014**EU-domstolens avgörande om internetlänkning – hur förhåller sig internetlänkning till upphovsrätten?****Något om intäktsfördelning och egna reflektioner**

Rättsfallet och debatten kring Internetlänkning har sitt ursprung framförallt i att upphovsmän, ofta i egenskap av journalister vid tidningar där material publiceras i tidningens nättidning, vill kunna få betalt för sitt arbete. Likaså vill mediebolagen och tidningarna kunna få tackning för sina utgifter. Nättidningarna har under många år försökt hitta alternativa sätt än rena prenumerationsintäkter för att få betalt för sitt arbete. Samtidigt har läsarnas och allmänhetens efterfrågan på fri och tillgänglig information stigit och utbudet av appar och andra tjänster som automatiskt aggregerar nyheter ökat explosionsartat. Ett sätt att försöka få intäkter på har varit genom annonsintäkter på nättidningens webbplats, ett annat har varit att sätta upp betalväggar för särskilt material. När det gäller annonsintäkterna har man dock sett att det ändå i största utsträckningen är sökmotorer och teknikbolag som exempelvis Google som kammar hem de största intäkterna från annonsförsäljningen eftersom det är journalisterna och medieföretagen som står för innehållet i det material som t.ex. Googles kunder efterfrågar.

En följd av det meddelade avgörandet tror jag kommer bli att medieföretagen får ge upp striden om licensintäkter från länkning och indexering och istället inta en hårdare attityd när det gäller betalväggar för åtkomst till deras material, vilket i förlängningen kommer leda till att mindre information kommer att finnas tillgänglig gratis för allmänheten. Som en egen reflektion tror jag samtidigt att det sannolikt kommer att krävas en attitydförändring hos läsarna och allmänheten som går mot att vi faktiskt bör betala för att få tillgång till kvalificerad och välskriven journalistik.

Siri Mårtensson,
Associate